

PERSISTENȚA MITURILOR POLITICE DIN REPUBLICA MOLDOVA: DE LA PERCEPȚII ISTORICE PÂNĂ LA PROMISIUNI ELECTORALE ÎNȘELĂTOARE SAU MANIPULĂRI MEDIATICE

*Olga BURDILA*²¹

*Victor SACA*²²

Abstract. *The article examines the persistence of political myths in the public space of the Republic of Moldova, analyzing how they evolve from historical perceptions and identity narratives to modern tools of electoral manipulation and media propaganda. In a fragmented political context marked by geopolitical competition between East and West, myths become mechanisms for legitimizing power and shaping public opinion. The study proposes an interdisciplinary analysis that combines historical, sociopolitical and communicative perspectives, demonstrating how certain symbols and stereotypes — such as the “bridge state”, the “national savior” or the “external enemy” — are reconfigured to support electoral narratives. The conclusion highlights that political myths do not disappear, but adapt, becoming a subtle tool for the manipulation and control of contemporary public discourse.*

Keywords: *political myths, national security, disinformation, comunicare strategică, fake news.*

Când alfabetul chirilic a fost impus în Moldova sovietică, nu a fost doar o schimbare de litere. A fost o schimbare de direcție pentru întreaga societate. Cărțile, ziarele și toate textele din jur au început să arate altfel. Ce era familiar a devenit străin. Această schimbare a modelat mentalități: a favorizat integrarea în „spațiul sovietic” și a indus ideea că identitatea națională trebuie reinterpretată prin prisma valorilor impuse de puterea sovietică. Nu era vorba doar despre cum scrii un cuvânt, ci despre cum îți vezi trecutul și despre ce viitor îți imaginezi. Alfabetul a devenit un instrument de schimbare a identității. Respectiv alfabetul chirilic a devenit un filtru prin care trecea întreaga memorie colectivă — schimbând nu doar cum scriem, ci și cum ne definim.

Mitul „misiunii civilizatoare” a URSS, propagat în perioada sovietică, cu impact și în prezent, trebuie privit cu circumspecție și aplicat diferențiat la regiunile constituente ale statului sovietic. „Misiunea imperială civilizatoare”, cu modelul său de „modernizare” sovietică, corespundea unor circumstanțe istorice în care s-au pomenit rușii și statalitatea lor imperială între cele două războaie mondiale și după. Pentru cele trei republici baltice, pentru Basarabia și Bucovina de Nord, dar credem că și pentru alte părți ale URSS, această „misiune de civilizare” a însemnat ocupație, care a întrerupt evoluția unor procese firești de dezvoltare în cadrul unor structuri politice independente, ce reprezentau aspirațiile lor naționale și erau integrate plenar în comunitatea europeană și mondială a timpului. (Țicu, 2019: 183)

²¹ magistru în științe politice, doctorandă, lector Universitatea de Stat din Moldova, email: olgaburdila@gmail.com

²² doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova, vtsaca@gmail.com

Dacă schimbarea alfabetului a rescris felul în care ne raportam la limbă, cultura vizuală a completat acest proces. În perioada sovietică, spațiul public era plin de imagini care nu reflecta propria noastră istorie, ci o istorie oficială.

Un exemplu este tabloul „Bogatîri” al lui Viktor Vasnețov, devenit, în perioada sovietică, o adevărată icoană culturală. Cei trei eroi legendari – Dobrinia Nikitici, Ilia Murometș și Aliosha Popovici – sunt reprezentați masivi, puternici, călare, veghetori la hotarele pământurilor rusești. În această imagine nu vedem doar artă, ci un mesaj: Rusia este mare, puternică și protectoare. Folosit pe postere, în manuale și expoziții, acest tablou transmitea subtil ideea că tradiția rusă este patrimoniul tuturor popoarelor din URSS, iar reperele noastre proprii trebuiau să se supună. Tabloul „Dimineață într-o pădure de pini” de Ivan Șişkin, înfățișând trei pui de urs jucându-se sub privirea protectoare a mamei, este una dintre cele mai reproduse imagini din perioada sovietică. La prima vedere, e doar o scenă idilică din natură. În realitate, era un simbol ușor de recunoscut al Rusiei: ursul – puternic, blând cu „ai săi”, dar impunător pentru oricine îi amenință teritoriul. Imagine „nepolitică”, dar ideologic utilă. Nu avea un mesaj politic explicit, dar se potrivea perfect cu narativul despre frumusețea și bogăția naturală a URSS, prezentată ca un paradis natural.

Atât „Bogatîrii”, cât și „Dimineață într-o pădure de pini” nu erau doar opere de artă, ci instrumente de modelare a percepțiilor. Ele au înlocuit treptat reperele vizuale locale cu simboluri ale puterii și identității ruse. Mesajul lor era simplu, dar persistent: URSS este puternică, protectoare și centrală în viața fiecăruia. Iar când vezi aceste imagini ani la rând, de la copilărie până la maturitate, începi să le accepți nu doar ca frumoase, ci ca „ale tale”.

În perioada sovietică, filmele și desenele animate nu erau doar divertisment, ci și instrumente de transmitere a valorilor dorite de stat. Din „Москва слезам не верит” (Moscova nu crede în lacrimi), pe lângă povestea romantică și elementele de divertisment, se pot deduce mai multe mesaje și coduri ideologice tipice propagandei sovietice, de exemplu:

- Moscova ca centru al lumii sovietice: titlul și decorurile pun accent pe Moscova ca loc al oportunităților, progresului și „visului sovietic”; orașul este prezentat ca un spațiu unde visele se împlinesc.

- Idealizarea personajului masculin protector: eroul masculin al filmului este modelul de „bărbat adevărat”: muncitor calificat, modest, hotărât, dar cu autoritate.

Filmul „Mâna de diamant” pare o simplă comedie de aventuri, dar funcționează ca o poveste moralizatoare: Occidentul e plin de capcane și corupție (Imaginea Occidentului ca loc al infracțiunii și moralității îndoielnice), sovieticul e cinstit și protejat de un stat puternic („Omul sovietic” este onest și superior moral față de „străinii” corupți – Russo turisto, oblico morale)

Desenul animat „Mister Twister” (1963) — un exemplu clar de propagandă sovietică negativă intentată împotriva capitalismului și a stereotipurilor occidentale. Filmul îl prezintă pe Mister Twister — un milionar american arogant, rasist și superficial. Mesajul central subliniat este superioritatea valorilor colectiviste și egalitare sovietice, în contrast cu decadența capitalistă.

În imaginile de pe copertele revistelor sovietice, panouri sau de pe afișele de filme ș.a. femeia nu este surprinsă așa cum era, ci așa cum trebuia să fie. Zâmbetul, hainele,

postura – toate construite pentru a spune o singură poveste: femeia sovietică. Aceste coperti nu erau simple imagini frumoase. Ele erau mesaje repetate, menite să înlocuiască, încet, valorile noastre cu valorile regimului.

Valorile de spirit sovietic erau reeducate și prin monumente. Rescrierea eroismului – modelele de curaj și sacrificiu promovate de propaganda sovietică nu proveneau din istoria locală sau națională, ci din mitologia comunistă. Eroii tradiționali (domnitori) au fost înlocuiți cu figuri ale revoluției bolșevice. Loialitatea față de partid, nu față de patrie – monumentele transmiteau ideea că patriotismul autentic este sinonim cu devotamentul față de conducerea de la Moscova. Memoria colectivă era controlată inclusiv prin amplasarea monumentelor în spații centrale devenind „manuale de istorie din piatră”, repetând zilnic lecția oficială despre cine sunt eroii și care sunt valorile „corecte”.

Totodată regimul considera tinerii cea mai maleabilă categorie socială – ușor de modelat prin educație, propagandă și disciplină organizațională. Tineretul nu era doar o categorie de vârstă, ci un proiect politic. A fi tânăr sovietic însemna a fi disciplinat, mobilizat și orientat spre viitorul comunist. Regimul nu aștepta doar conformare, ci și inițiativă militantă – tinerii trebuiau să deschidă drumul, să fie „avangarda” ce îi inspiră și pe ceilalți cu un rol strategic în promovarea, menținerea și extinderea ideologiei comuniste. Ba mai mult, se consolida mesajul că tinerii trebuie să fie primii, o „avangardă ideologică” care își sacrifică viața pentru idealurile comuniste. Din acest motiv, ei erau prezentați nu doar ca viitori constructori ai socialismului, ci ca forța din fruntea transformării societății, un exemplu de devotament pentru restul populației.

Tot ceea ce am văzut până acum a însemnat un proces sistematic de reeducare.

Atâta timp cât sistemul politic și economic, întreținut de resursele abundente și de constrângere, a fost eficient, Uniunea Sovietică s-a menționat ca o construcție imperială relativ stabilă și viabilă. Începând cu anii 1980, vechiul contract social între regim și populație a încetat să mai aibă valabilitate, deoarece totalitarismul nu mai putea să-i acopere costurile politice și economice. Odată cu erodarea puterii centrale, sistemul ingineriei de stat al stratificării sociale a început să se clatine. În asemenea circumstanțe, naționalitățile instituționalizate au câștigat în importanță socială și politică și au devenit principala bază a mobilizării sociale și acțiunii colective, ceea ce a cauzat, în ultimă instanță, prăbușirea imperiului. (Țicu, 2019: 183,184).

Ani la rând, valorile naționale au fost înlocuite cu valori sovietice, eroismul local a fost rescris, iar loialitatea față de stat a fost deturnată spre Moscova. Această moștenire nu a dispărut odată cu prăbușirea URSS. Dimpotrivă – a lăsat un sol fertil pentru manipulare. O societate cu identitate fragmentată și memorie istorică parțial amputată este mult mai vulnerabilă. Iar de când Republica Moldova și-a schimbat vectorul strategic spre Vest, aceste vulnerabilități au fost exploatate și mai intens. Amenințările hibride au devenit instrumentele prin care trecutul este folosit ca armă împotriva prezentului.

Dar ce înseamnă aceasta mai exact?

Este vorba despre acțiuni coordonate – de multe ori invizibile – prin care o țară sau un grup încearcă să influențeze negativ alt stat, fără a folosi arme în mod direct.

Aceste acțiuni pot include:

- șantaj energetic (tăieri de gaz în sezon rece)
- campanii de dezinformare în mass-media și pe rețele sociale

- proteste organizate artificial pentru a destabiliza guvernul
- alerte false cu bombă pentru a crea panică
- atacuri cibernetice asupra instituțiilor publice și a serviciilor online
- publicarea ilegală de conversații private între oficiali.

Toate acestea nu par, la prima vedere, un război clasic, dar au efecte reale: creează frică, neîncredere și instabilitate.

Scopul este evident – să slăbească Moldova, să blocheze apropierea de Uniunea Europeană și să mențină influența unui actor străin asupra deciziilor interne. Un exemplu clar: în 2022, în plină iarnă, Gazprom a redus livrările de gaz către Moldova. A fost o formă de presiune politică. În paralel, au apărut tot mai multe campanii online care promovau ideea că UE sau Ucraina ne atrag într-un război. Aceste mesaje erau false, dar erau distribuite masiv. Și tot în acea perioadă, site-urile guvernamentale au fost blocate de atacuri informatice, iar în spațiul public au fost lansate zvonuri și scurgeri de informații confidențiale, pentru a compromite încrederea în instituțiile statului. (link 2, accesat octombrie 2025). Scopul strategic al Federației Ruse este clar și neschimbat: a deraia parcursul european și democratic al Republicii Moldova și să mențină Moldova în sfera sa de influență (exact așa cum era în perioada sovietică) și să controleze regiunea.

Pentru a proteja cetățenii și democrația, statul Republica Moldova a acționat pe mai multe direcții.

1. Informare corectă și dezmințirea manipulărilor (prebunking și debunking). Instituțiile publicau început să combată minciunile înainte ca ele să se răspândească (prebunking) sau imediat ce apăreau (debunking).
2. Verificarea faptelor și etichetarea conținutului fals (fact-checking) Organizații independente și societatea civilă au semnalat public știrile false și au explicat de ce anumite informații sunt înșelătoare sau manipulate.
3. Identificarea celor care lansează manipulările (expunere și atribuire). Statul a demascat rețelele sau persoanele din spatele campaniilor ostile și a informat populația despre cine sunt acești actori și ce intenții au
4. Măsuri diplomatice (expulzări, interdicții de intrare). Au fost expulzați diplomați ruși implicați în activități nepermise și s-a interzis accesul în țară al altor persoane suspectate că susțin destabilizarea țării.
5. Limitarea propagandei (suspendarea licențelor media pro-ruse). Canalele de televiziune și alte surse media care răspândeau constant mesaje false sau propagandă rusă au rămas fără licență de emisie.

În contextul în care Republica Moldova a început să folosească tot mai activ instrumentele clasice de apărare (expulzări, contracarare), Federația Rusă și-a recalibrat obiectivele și metodele, a devenit mai directă și mai ostentativă în încercarea de a recăpăta controlul geopolitic asupra Republicii Moldova. S-au amplificat tacticile hibride – crescând în frecvență și în impact. Această intensificare a presiunilor nu a avut doar scop geopolitic, ci și unul profund social. Odată cu diversificarea instrumentelor hibride, miza Kremlinului s-a mutat tot mai mult spre interiorul societății moldovenești, vizând fisurarea coeziunii sociale și alimentarea neîncrederii în instituțiile statului. Campaniile de manipulare, dezinformare și propagandă au început să erodeze imaginea autorităților și să fragmenteze spațiul public. În paralel, Rusia s-a autoprezentat drept unicul garant al

stabilității și continuității istorice, încercând să impună ideea că apropierea de Moscova reprezintă singura alternativă viabilă pentru viitorul Republicii Moldova.

În continuare vom analiza câteva din asemenea tactici hibride revocate în discursurile și mesajele peiorative propagandistice, și anume:

1. Dezbinarea societății înseamnă încercarea provocărilor de conflicte între diferite grupuri: între vorbitorii de română și cei de rusă; între cei din oraș și cei de la sat; între cei din centru și cei din UTAG, regiunea transnistreană; între cei care susțin UE/NATO și cei care susțin Rusia. Aceasta se face prin mesaje care stârnesc frică, ură sau neîncredere, de exemplu - „UE ne ia limba și valorile tradiționale”, „Străinii ne conduc!” Aceste mesaje sunt extrem de periculoase. Când oamenii sunt dezbinați, nu mai colaborează între ei. Nu mai au încredere unii în alții. Iar o societate fără încredere e ușor de manipulat și greu de apărut.

2. Delegitimizare – presupune slăbirea încrederii în stat, atunci când se vrea ca oamenii să nu mai creadă în instituțiile statului: guvern, poliție, justiție, armată, presă liberă. Aceasta se face prin manipulări și teorii ale conspirației. De exemplu: „Alegerile sunt furate.”, „Toți sunt corupți.”, „Guvernul lucrează pentru străini.” Dacă cetățenii nu mai cred că alegerile sunt corecte sau că instituțiile acționează pentru binele comun, nu mai participă la vot, nu se implică civic. Oamenii care nu mai cred în sursele oficiale (guvern, instituții, presă liberă) vor căuta „adevărul” în surse alternative, deseori toxice. Într-o societate dezamăgită și suspicioasă, promisiunile false devin atrăgătoare.

3. Distrugerea imaginii înseamnă încercarea distrugerii încrederii în guvernarea pro-europeană a țării și în sprijinul partenerilor internaționali (UE, NATO, SUA). Se realizează prin știri false și narațiuni toxice precum: „Occidentul vrea să ne atragă în război.” sau „UE ne fură tradiții.”. Atunci când clasa guvernatoare ce ia decizii pentru binele comun este prezentată intenționat ca dușman al poporului, capacitatea acesteia de a acționa eficient este redusă. De exemplu, dacă populația nu mai crede în medici sau în profesori, nu va mai asculta recomandările lor, oricât de corecte sau bine-intenționate ar fi. Când liderii, experții, profesorii, jurnaliștii sau autoritățile sunt constant atacați, ironizați sau prezentați ca fiind corupți, incompetenți sau „vânduți”, oamenii încep să nu mai creadă în nimeni.

4. Promovarea Rusiei ca „singura soluție” După ce ne-au arătat cât de „răi” sunt toți ceilalți, vine mesajul „salvator”: doar Rusia e de încredere. Se promovează imaginea Rusiei prin: influenceri și politicieni locali care laudă Rusia; ONG-uri sau preoți care transmit mesaje pro-Kremlin. După ce ne-au dezbinat și slăbit încrederea în noi înșine, în stat și în partenerii noștri, adversarii oferă o soluție care vine cu prețul: renunțarea la libertate, la suveranitate și la viitorul democratic al Republicii Moldova.

Aceasta este rețeta manipulării.

Primul pas este strecurarea îndoielii. Nu e nevoie să convingi pe cineva de o minciună. E suficient să-l faci să nu mai creadă nimic. Această tehnică subminează adevărul, punând sub semnul întrebării orice sursă credibilă. Apoi - a oferi adevăruri parțiale, interpretate manipulativ. Se extrage o frază reală, dar se rupe din context și se folosește pentru a susține o concluzie falsă. Se generalizează cazuri izolate, prezentate ca fiind regula.

În același timp, se exagerează o problemă – de obicei una reală – pentru a crea panică și neîncredere.

Un alt element esențial este selectarea și distorsionarea adevărului atunci când se descriu situații complexe. În loc să explice toate fațetele unei realități, manipularea alege doar bucata convenabilă. Interpretările forțate și datele incomplete sunt, de asemenea, arme eficiente: se oferă doar acele informații care servesc unei narațiuni pre-stabilite.

Iar în final, presupunerile sunt prezentate ca certitudini. Ceva ce „ar putea fi” este prezentat ca „sigur s-a întâmplat” – fără dovezi, dar cu mare siguranță în ton.

Manipularea nu este un fenomen abstract, este o realitate. Dar aceste tehnici au fost dezvoltate de școlile sovietice de spionaj și propagandă încă din anii 1920. Dezinformarea – adică transmiterea intenționată a unor informații false sau distorsionate pentru a crea confuzie, dezbinare sau neîncredere – a fost oficializată ca armă tactică în 1923, când Uniunea Sovietică a înființat un birou special. Nu era o întâmplare sau o improvizație. Era o strategie clară, aplicată de oameni instruiți special, cu un scop: să influențeze opinia publică din alte țări și să submineze stabilitatea internă a inamicilor ideologici. Ce e diferit azi? Nu intenția. Ci viteza, volumul și vizibilitatea acestor atacuri – amplificate masiv de rețelele sociale și tehnologie.

Manipularea informațiilor și ingerințele străine sunt deliberate, coordonate și au scopuri strategice: influențarea opiniei publice, slăbirea încrederii în instituțiile democratice și afectarea suveranității naționale.

Dar întrebarea firească este: Unde se produce acest tip de manipulare?

Răspunsul este: în spațiul informațional – acel mediu în care circulă ideile, opiniile, știrile și percepțiile. Acesta este terenul de joc, iar calitatea lui determină cât de rezistentă este o societate în fața influențelor externe ostile.

Spațiul informațional public cuprinde toate platformele prin care cetățenii recepționează și distribuie informații – de la televiziuni, radio, rețele sociale, până la platforme online și forumuri. Este mediul în care noi toți ne formăm percepțiile despre lume, despre stat, despre viitor. Într-o societate democratică, acest spațiu este caracterizat de transparență, diversitate și acuratețea informației. Dar, atunci când acest spațiu este contaminat cu manipulare, neîncredere, vorbim despre un spațiu informațional poluat. Iar efectele sunt profunde: se erodează democrația, se fragmentează coeziunea socială, iar stabilitatea economică este amenințată.

Acesta este contextul în care manipularea informațiilor și ingerințele străine devine eficient: acționează într-un spațiu deja fragil, confuz, în care cetățeanul nu mai are repere clare între adevăr și fals, între interes public și propagandă. Și totodată acest context poate deveni și mai copleșitor prin dezvoltarea IA, extinderea mass-media alternative și orientare business a mass-media clasice. Dintre narativele frecvente vom menționa:

Narativ 1: „Rusia ne respectă, UE ne exploatează”

- Ce spune: Rusia ar fi un aliat sincer și „natural” al Moldovei, în timp ce UE impune politici dăunătoare.
- Scop: creșterea ostilității față de integrarea europeană.
- Vulnerabilități exploatate: nostalgii sovietice, nemulțumiri economice, neîncredere în elitele politice.

Canale: politicieni pro-ruși (ex. Șor, Tauber, formațiuni satelit), media de partid (ex. Canal 5/6), rețele Telegram.

Narativ 2: „Europa ne distruge valorile și credința”

- Ce spune: UE impune „valorile LGBT”, secularismul și „coruperea tineretului”.
- Scop: declanșarea unui război cultural și moral.
- Vulnerabilități exploitate: atașamentul față de Biserică, valori tradiționale, frica de pierdere a identității.
- Promovat de: pseudo-jurnaliști religioși, pagini Facebook, influenceri conservatori, unele fețe bisericești.

Narativ 3: „Guvernarea este o marionetă occidentală”

- Ce spune: liderii actuali nu apără interesul național, ci urmează ordinele de la Bruxelles.
- Scop: delegitimarea guvernării democratice.
- Vulnerabilități exploitate: neîncrederea istorică în „centre externe de putere”, probleme economice interne.

Promovat de: politicieni pro-ruși, editorialiști de la „noi.md”, postări virale anonime.

Aceste și alte mesaje și mituri prind și funcționează din anumite cauze și anume:

- Diviziunile politice interne: polarizarea dintre pro-europeni și pro-ruși nu este doar o diferență de viziune – devine o vulnerabilitate atunci când este exploataată pentru a crea haos, neîncredere și instabilitate politică. Asta face integrarea europeană să pară imposibilă sau periculoasă.
- Influența mediatică externă: o mare parte din cetățenii noștri sunt expuși zilnic la surse media rusești care diseminează narațiuni împotriva UE, împotriva instituțiilor noastre, împotriva ideii de securitate colectivă. Se cultivă constant ideea că statul este slab, că nu putem avea încredere în autorități și că democrația este doar o formă fără fond.
- Slăbiciunile instituționale
- Problemele economice și sociale, precum pensiile mici, prețurile mari – sunt toate realități dificile. Dar problema nu este doar lipsa resurselor, ci și faptul că aceste nevoi reale sunt folosite manipulativ pentru a spune că „UE e de vină” sau că „Occidentul nu ne ajută”.
- Tensiunile etnice și lingvistice. În loc să fie o bogăție, diversitatea este exploataată pentru a crea separare.
- Tendințele separatiste care nu se limitează la regiunea transnistreană/UTAG. Orice slăbiciune internă, orice discurs de tip „noi contra lor” poate alimenta ideea că Moldova nu este un stat funcțional, că stabilitatea e o iluzie, că viitorul nostru e legat de alt partener, nu de UE.

Dacă manipularea informațiilor și ingerințele străine înseamnă încercarea cuiva din afara țării de a ne influența gândirea și acțiunile prin minciună, manipulare sau jumătăți de adevăr, comunicarea strategică este modul în care statul răspunde – rapid, clar și coordonat. Comunicare strategică (Legea 242/2023: accesat octombrie 2025) este planificată din timp, nu improvizată, are un scop bine definit: să atingă obiectivele strategice ale țării; folosește toate canalele de comunicare – presă, internet, social media, întâlniri publice – pentru a ajunge la oameni; este coordonată între instituții, astfel încât mesajul să fie unitar și coerent. Comunicarea strategică este importantă în condițiile în care statul își prezintă din timp valorile, obiectivele și beneficiile legate de interesele naționale; oa-

menii primesc informația corectă și completă, înainte ca propaganda să ajungă la ei. Se creează „imunitate informațională”.

Concluzii. Persistența miturilor politice în Republica Moldova demonstrează că memoria colectivă și percepțiile istorice continuă să influențeze semnificativ comportamentul electoral. Comunicarea strategică a actorilor politici exploatează aceste mituri pentru a crea narațiuni convingătoare, menite să mobilizeze emoțional alegătorii. În loc să promoveze dialogul rațional și informarea obiectivă, discursul politic recurge frecvent la simboluri, frici și stereotipuri adânc înrădăcinate. Mass-media, adesea partizană, amplifică aceste mesaje, transformându-le în instrumente de manipulare și de consolidare a polarizării sociale. În acest context, miturile politice devin nu doar o moștenire culturală, ci și o armă retorică utilizată pentru menținerea sau cucerirea puterii.

Responsabilitatea comunicării strategice ar trebui să fie orientată spre educarea civică și cultivarea gândirii critice, nu spre exploatarea vulnerabilităților colective. (Peru-Balan, 2021: 106). Societatea civilă și mediul academic au un rol esențial în deconstruirea acestor mituri și în promovarea transparenței informaționale. O cultură politică matură se formează prin demistificare, prin clarificarea diferenței dintre realitate și ficțiune ideologică. Doar printr-o comunicare etică și responsabilă se poate limita impactul manipulării și se pot restabili încrederea și discernământul public. Generalizând, combaterea persistenței miturilor politice este un proces complex, dar necesar pentru consolidarea democrației și a unei comunicări strategice autentice în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

- Țicu, Octavian. Homo Moldovanus Sovietic: Teorii și practici de construcție identitară a R(A) SSM (1924-1989) / Octavian Ticu. - Ed. a 2-a. - [Chișinău]: Arc, 2019 (Combinatul Poligrafic). - 420 p. ISBN 978-9975-0-0324-7
- Ce datorie invocă Gazprom drept motiv pentru sistarea livrărilor către R. Moldova și de ce Chișinăul refuză s-o plătească. <https://moldova.europalibera.org/a/ce-datorie-invoca-gazprom-drept-motiv-pentru-sistarea-livrarilor-catre-r-moldova-si-de-ce-chisinaul-refuza-s-o-plateasca/33258114.html> (accesat 2025, decembrie)
- HOTĂRÂRE Nr. 416 din 22-12-2023 privind aprobarea Concepției de comunicare strategică și contracarare a dezinformării, a acțiunilor de manipulare a informației și a ingerințelor străine pentru anii 2024–2028 Publicat: 17-01-2024 în Monitorul Oficial Nr. 17-19 art. 29 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141254&lang=ro
- Peru-Balan, A., Călugăru, C. Comunicarea strategică și noua diplomatie publică: consubstanțialitate și percepție în spațiul public național. În: Relații Internaționale. Integrare Europeană, 2021, nr. 2, p. 105 -113. ISSN: 1813-8489. <https://old.aap.gov.md/files/publicatii/revista/articole/110/8.pdf>